

MAHASIDDHADE ELULOOD

MARET KARK

teos: Mahasiddhade elulood, Sõnumitooja nr 5-7 (29-31), 1990

VII–XII sajandini elas budism Indias läbi viimase suure õitsenguperioodi. Sel ajal tegutsesid Pāla dünastia kuningate soosingul suured kloosterülikoolid Nālandā, Vikramašīla, Bodh Gaja jt., kus pühenduti peamiselt mahajaana (sanskrit. *mahāyāna*) filosoofia akadeemilisele uurimisele, aga tegeldi ka ilmalike teadustega. Kõrvuti budismi skolastilise suunaga levis samal ajal väljaspool kloostrimüüre vahetult õpetajalt õpilasele edasiantav vadžrajaana (sanskrit. *vajrayāna*), mis rõhutas Buddha õpetuse mõistmist otsese kogemuse kaudu ja selle rakendamist tegelikus elus. Vadžrajaana tegelikult ei eraldunud mahajaanast, vaid teostas ja arendas seda edasi. Vadžrajaana õpetus mahamudrast (sanskrit. *mahāmudrā* – “suur sümbol”) rajaneb Pradžñāpāramitā (sanskrit. *prajñāpāramitā* – “Ületav tarkus”) suutradel ja šuunjavaada (sanskrit. *śūnyavāda* – “tühjuseõpetus”) teorial. Mahasiddhad (sanskrit. *mahāsiddha*) – isikud, kes vadžrajaana teel jõudsid ülimalise mõistuse ja vabanemiseni ühe elu jooksul – olid selle õpetuse teostajad ja edasikandjad.

Indias on alati arvatud, et jooga abil omandab inimene võimeid, mis tavalise maailma piiridega harjunud inimesele näivad imevägedena. Niisuguseid ülivõimeid, imevägesid nimetati siddhideks (sanskrit. *siddhi*), mis otseses tõlkes tähendab “edu”, “täideviimist”, “eduka toimimise tulemust”. Selliste ülivõimete valdajat kutsuti siddhaks (sanskrit. *siddha*) ning eriti silmapaistvaid nende hulgas mahasiddhadeks – suurteks siddhadeks. Indias jagati imevõimed kaheksasse liiki: mõõgasiddhi, mis täidab kõik soovid; ravipill, mis ravib kõiki haigusi; silmasalv, mis annab selgeltnägemisvõime; kiirkõndimisvõime; eliksiir, mis muudab vanaduse nooruseks; vägi jumalannade üle; võime muuta end teistele nähtamatuks; vägi elementide üle, mis tähendab võimet minna läbi kaljude, üle vee jne. Ülimaks siddhiks loeti vabanemist, nirvaanat.

Vadžrajaana traditsiooni kohaselt oli 84 mahasiddhat, keda tuntakse nende siddha-nimede järgi, mis olid tuletanud mõnest iseloomulikust isiksuse omadusest, elukutsest või erilisest tegevusviisist, mille abil keegi siddhi saavutas. Mahasiddhad olid inimesed kõikvõimalikelt elualadelt: näiteks Lujipa ja Tšampaka olid kuningapojad, Saraha ja Džalandhara braahmanid, Ghandhapa munk, Tšatrapa kerjus, Tantipa kangur, Tšamaripa kingsepp jne. Siddhade legendaarsed elulood on tuntud kõigis maades, kus on levinud mahajaana-budism, ning muutunud nende rahvaste kirjanduse ja folkloori pärisosaks.

Siin ilmuma hakkavad siddha-lood on tõlgitud tiibetikeelest kogumikust “*Grub thob brgyad bcu rtsa bži'i rnam thar bžugs so*” (“Kahekümne nelja siddha elulood”), mis omakorda on tõlge sanskriti tekstist “*Caturaśīti siddha pravrtti*”, mille on XI sajandi lõpul või XII sajandi algul kirja pannud Tšampara siddha Abhjadatta. Nende lugude tõlkimist eesti keelde alustasin orientalistikakabinetis tiibeti keele õppegrupiga juba 1985. aastal, ent trükis pole seni neist ükski ilmunud. Nüüd ilmuvad mõned neist vaimukatest lugudest eesti lugejani “Sõnumitooja” veergudel.